

ACORDS PROGRAMÀTICS PER AL GOVERN DEL CONSELL INSULAR DE MENORCA 2019-2023

Els ciutadans i les ciutadanes de Menorca han determinat amb el seu vot una majoria política i de govern, d'esquerres, menorquinista i de progrés, per tal que continuem treballant pel benestar i la prosperitat de tothom, defensant la igualtat en tots els àmbits i reivindicant els drets i els interessos del poble de Menorca. El respecte i la convivència són valors de la societat menorquina que s'han d'expressar avui en la protecció efectiva de la igualtat entre homes i dones, de la identitat individual i de l'opció de vida i afectivosexual de tots els menorquins.

La protecció del medi ambient i del territori, l'impuls de les activitats productives tradicionals, la diversificació i modernització econòmica, la dignitat i la seguretat en la feina, el dret a l'habitatge, a la formació i a l'educació, la protecció i promoció de la llengua catalana, pròpia de Menorca, com a punt de trobada i vehicle de cohesió social, així com la promoció i defensa dels valors patrimonials de Menorca i el foment d'una cultura oberta, creativa, alliberadora i crítica, seran elements determinants de l'acció de govern que durem a terme.

Vivim en una societat moderna i cohesionada, orgullosa de la seva identitat, que és conscient dels desafiaments de la globalització i del canvi climàtic, i que vol convertir-los en oportunitats de creixement i millora. La declaració de reserva de biosfera ha de significar la palanca política i social per promoure el canvi de model energètic cap a la sostenibilitat, la recuperació de la qualitat dels aqüífers, i per tant

de l'aigua de consum, amb una nova relació amb la producció i el tractament dels residus i el sanejament, així com la progressiva transformació del model de mobilitat, d'acord sempre amb els objectius de l'Agenda 2030.

La Menorca d'avui no seria com és sense l'esforç col·lectiu de les generacions que ens han precedit, de manera especial dels homes i les dones del camp, que han estat determinants, a més, en la preservació del territori i del paisatge. La protecció i el manteniment de la seva activitat és crucial per a la perdurabilitat de tot el sistema econòmic i social de Menorca.

El turisme ha d'estar cada vegada més lligat als valors naturals i patrimonials de Menorca, i en relació amb les activitats econòmiques tradicionals, el comerç de proximitat i l'artesania, la indústria de transformació i la producció industrial de qualitat. Per fer possible tot açò és imprescindible l'impuls de polítiques de formació i de protecció de la qualitat i la dignitat en el treball. Sense la justa redistribució de la riquesa generada serà impossible el progrés social i l'aposta ferma de Menorca per la sostenibilitat.

Farem feina amb el convenciment compartit de la necessitat de continuar fent del Consell l'autèntic govern de Menorca, amb cada vegada més capacitat de decidir sobre tots els àmbits que afecten la vida de les menorquines i els menorquins i amb un millor finançament públic per aconseguir de dur a bon port les responsabilitats que el Consell té encomanades.

El Consell ha de ser la veu de Menorca en tots els àmbits d'interlocució política, econòmica i social en tot allò que afecti els menorquins, per la qual cosa treballarem per fer present la voluntat del govern de Menorca en tots els processos de decisió que ens afectin.

Amb la voluntat de fer feina sempre a favor del benestar, la prosperitat i la igualtat, ens comprometem a dur endavant el present

programa de govern a partir del treball compartit i coordinat, amb la màxima lleialtat i transparència, i posant sempre per davant la defensa de l'interès general, que no és altra cosa que la protecció efectiva del benestar de la gent de Menorca d'avui i del futur.

L'acció de govern que durem a terme haurà de preveure de manera prioritària els objectius següents que compartim:

1. Demanar al Govern de les Illes Balears que delegui en el Consell Insular de Menorca la gestió de l'IBAVI i de les polítiques de foment de l'habitatge social.
2. Exigir al Govern de les Illes Balears que compleixi l'acord d'ampliar el nombre de places geriàtriques concertades i d'ampliar els geriàtrics de Ciutadella i Sant Lluís.
3. Col·laborar amb el Govern de les Illes Balears en la revisió del Pla de Salut Mental i del pla funcional d'usos del nou Hospital Verge de Toro, perquè inclogui un centre de dia per a menors en tractament per trastorns conductuals i de salut mental. Mentre no existeixi aquesta infraestructura, exigir al Govern de les Illes Balears que concertï places amb centres de Mallorca o de la península que prestin atenció a aquest col·lectiu.
4. Reclamar al Govern de les Illes Balears la millora de les instal·lacions del centre terapèutic de salut mental Sant Miquel de Ciutadella.
5. Prioritzar l'elaboració del reglament de centres d'atenció infantil no educativa de Menorca per tal que es pugui aprovar inicialment, com a màxim, dins el primer any de mandat, i elaborar el reglament de mares i pares de dia de Menorca.

6. Promoure un acord entre el Govern de les Illes Balears, el Consell Insular de Menorca i l'Ajuntament des Castell per ubicar la residència per a gent gran als quarters de l'Esplanada.
7. Continuar amb els plans de formació i informació sobre educació sexual als joves.
8. Promoure davant el Parlament de les Illes Balears una iniciativa legislativa per tal que s'aprovi una proposició de Llei de Menorca Reserva de Biosfera que garanteixi el desenvolupament dels principis de la declaració, tot fent compatible la preservació del medi ambient, el territori i el paisatge, amb un desenvolupament econòmic cada vegada més diversificat, equilibrat i socialment més compartit. La llei ha de garantir un finançament suficient, específic, finalista i diferenciat (independent en tot cas del que preveu la Llei de finançament dels consells insulars) per desenvolupar les polítiques encaminades a la consecució de les finalitats que s'hi proposin.
9. Demanar al Govern de l'Estat i al Govern de les Illes Balears la recuperació dels recursos d'inversió per executar el centre d'interpretació de la Reserva de Biosfera de s'Enclusa.
10. Exigir al Govern de les Illes Balears la revisió immediata de l'autorització ambiental integrada atorgada a la central tèrmica de Maó, l'eliminació de la combustió de fuel i la incorporació del gas natural com a combustible, com a mesures d'urgència per avançar cap a la transició energètica.
11. Promoure la transferència o delegació de les competències en matèria de recursos hídrics i obres hidràuliques al Consell Insular de Menorca per tal d'avançar en la insularització del servei integral de l'aigua a través de la fórmula que s'acordi entre el

Consell i els ajuntaments, així com per impulsar associacions d'usuaris de l'aigua.

12. Establir com a prioritat política i institucional del mandat 2019-2023 el desplegament de l'estratègia H2030 per a la transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic.
13. Assessorar, amb la dotació tècnica i humana suficient, els particulars i les empreses que vulguin implantar sistemes de generació d'energies netes.
14. Executar el Pla d'Acció de la Reserva de la Biosfera de Menorca 2019-2025 per aconseguir que Menorca esdevengui un laboratori de sostenibilitat a partir de les tres funcions de conservació, desenvolupament econòmic i suport logístic. Establir els canals de col·laboració publicoprivada necessaris per executar de forma participativa aquest pla.
15. Aprovar de manera definitiva el Pla Director Sectorial i de Gestió de Residus No Perillosos i impulsar de manera decidida la Llei 8/2019 de residus i sòls contaminants. Potenciar la recollida selectiva i sistemes que permetin la reducció dels envasos no retornables.
16. Aplicar polítiques encaminades a un model alternatiu de mobilitat que pugui limitar l'impacte del canvi climàtic, deixant de fomentar el vehicle particular i les polítiques i obres públiques que no responguin al model i a l'escala de Menorca. Donar suport als ajuntaments en els dissenys urbans que possibilitin recorreguts a peu, en bicicleta i altres mitjans de transport no contaminants.
17. Controlar la comercialització d'animals, especialment dels exòtics, tot atenent al respecte a la biodiversitat; fomentar l'adopció, i garantir el benestar animal.

18. Desplegar, conjuntament amb els ajuntaments i el Govern de les Illes Balears, les mesures contingudes en el Pacte per a l'Educació dels Infants de 0 a 3 anys i la necessària equitat, signat a Menorca el 27 de març de 2019 per tots els partits polítics representats en aquell moment al Consell Insular de Menorca.
19. Exigir al Govern de les Illes Balears l'aplicació immediata dels criteris d'assignació de la quota dels EAP a partir de les dades reals de cada illa corresponents al curs 2018-2019, de manera que el personal que correspongui a cada illa ja pugui estar incorporat a l'inici del curs 2019-2020.
20. Consolidar l'aposta del Consell Insular de Menorca per les polítiques educatives i socials de la primera infància, col·laborant amb els ajuntaments en la creació o millora del servei de menjador, la unificació dels criteris de bonificació de les quotes, i el reforçament dels programes d'intervenció socioeducativa per a l'equitat i l'apoderament de les famílies.
21. Treballar conjuntament amb els ajuntaments i el Govern de les Illes Balears per millorar la gestió i el suport interinstitucional a les escoles municipals de música, amb els objectius de millorar les condicions del professorat i d'elaborar un nou pla autonòmic d'ensenyaments artístics que flexibilitzi el concepte d'escoles reconegudes.
22. Incrementar progressivament l'aportació econòmica del Consell Insular de Menorca per al sosteniment de les escoles municipals de música, i demanar el mateix al Govern de les Illes Balears amb l'objectiu d'assolir, a finals del mandat, un finançament més equilibrat entre les tres administracions.
23. Crear la Coordinadora de Festes amb Valors de Menorca, vinculada al Departament de Cultura, Educació, Joventut i Esports

del Consell Insular, i desenvolupar un pla transversal de prevenció i sensibilització que unifiqui les accions que ja du a terme el Consell Insular de Menorca i n'organitzi de noves.

24. Demanar al Govern de les Illes Balears que habiliti i posi en funcionament un centre integrat de formació professional d'hoteleria i turisme a l'antiga estació marítima de Ciutadella.
25. Reivindicar davant el Govern de les Illes Balears la compatibilitat plena de les ajudes de la Conselleria d'Educació per a estudis fora de l'illa de residència amb les dels consells insulars i els ajuntaments. En el cas que açò no sigui possible, demanar la delegació de la convocatòria, amb els recursos corresponents, del Govern al Consell Insular de Menorca. Al seu torn, el Consell Insular de Menorca incrementarà progressivament la dotació pressupostària per a aquesta convocatòria.
26. Cercar una ubicació definitiva per a l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca, aconseguir els recursos per emprendre la inversió necessària per a la seva habilitació i assolir la internalització de la gestió d'aquest servei a finals del mandat.
27. Fomentar la gestió col·laborada dels espais culturals públics multifuncionals, especialment dels que es destinen a la creació artística i a la participació ciutadana, amb el compromís de garantir l'accés a les activitats culturals, dinamitzadores de la creativitat que es presenta a Menorca en tots els camps, entenent la cultura com una riquesa social. Fomentar, així mateix, els espais escènics i culturals en el marc de la xarxa d'espais públics de Menorca.
28. Apostar per l'equitat en la cultura millorant l'accés i la participació social en l'activitat cultural de Menorca en matèria d'accessibilitat

i bonificacions socials. Donar suport als ajuntaments en la creació d'espais autogestionats d'ús públic adreçats a la cultura.

29. Treballar conjuntament amb el Govern en la creació i el finançament basal d'un centre de recerca en arqueologia a Menorca que sigui de referència internacional en el seu àmbit, vinculat a la declaració de la Menorca Talaiòtica com a patrimoni mundial, amb la forma jurídica de fundació vinculada al Consell Insular de Menorca i adscrit a la UIB com a institut universitari de recerca.
30. Demanar al Govern de les Illes Balears un suport econòmic similar al dels darrers pressuposts per al projecte Menorca Talaiòtica.
31. Consolidar la línia de treball iniciada durant el mandat passat sobre Memòria Democràtica apostant per la creació d'un espai de referència i de recursos a Internet, i dissenyant itineraris senyalitzats de Memòria Democràtica.
32. Elaborar i aprovar el Pla Estratègic de Biblioteques de Menorca, que ha d'incloure un pla de foment de la lectura, la modernització de la gestió, la revisió de la coordinació de la Xarxa de Biblioteques de Menorca i la definició dels objectius d'inversió en instal·lacions, equipaments i personal.
33. Garantir les clàusules lingüístiques en la normativa interna de contractació pública i incloure-hi articles que en controlin el compliment efectiu.
34. Fomentar i potenciar que la ciutadania s'adreci en català a les persones nouvingudes. Col·laborar amb les associacions d'immigrants i les entitats que en formen part per tal de contribuir a l'acollida lingüística de la població nouvinguda.

35. Garantir el dret dels ciutadans de rebre en llengua catalana els cursos o les accions formatives de titularitat insular.
36. Treballar per aconseguir una illa connectada amb el món per xarxa ampla i universal, i desenvolupar el sector de les tecnologies i de la comunicació amb infraestructures adequades al territori.
37. Desenvolupar el projecte Smart Island com a plataforma tecnològica transversal per al desenvolupament de la transició energètica, la mobilitat sostenible i la sensorització intel·ligent amb aplicacions en els àmbits del turisme, la cultura i el medi ambient.
38. Modificar la composició del Consell Econòmic i Social de Menorca perquè inclogui les entitats del tercer sector.
39. Elaborar, d'acord amb els ajuntaments de Menorca, un pla estratègic de SILME, SA, que prevegi el desenvolupament d'aquesta empresa pública per a la dècada vinent, els nous serveis que pot prestar a les administracions públiques i a la ciutadania de Menorca, i la seva coordinació amb els projectes del Centre Bit per al foment d'iniciatives d'innovació tecnològica a Menorca.
40. Continuar les polítiques d'ocupació de persones joves i de les persones aturades de més de quaranta-cinc anys, i continuar amb la implantació de les clàusules socials per a la igualtat entre homes i dones. Defensar la millora de les condicions de vida dels treballadors, la recuperació del poder adquisitiu dels salaris i la igualació salarial entre homes i dones. Impulsar polítiques d'ocupació de joves amb l'eliminació dels contractes amb frau de llei i altres situacions d'explotació laboral.

41. Impulsar activitats econòmiques d'àmbit local, socialment responsables i ambientalment sostenibles, que mitiguin el canvi climàtic i diversifiquin el teixit productiu de les Illes. Incentivar el consum de productes locals i complir el Pacte de Milà. Treballar per la reindustrialització sostenible de l'activitat econòmica i per la investigació mitjançant inversions productives.
42. Promoure l'agricultura i la ramaderia ecològiques, i preferentment autòctones, la pesca sostenible i la preservació de la biodiversitat. Impulsar projectes com el CARB. Defensar la revisió dels criteris de la PAC perquè tinguin en compte la insularitat. Treballar per donar visibilitat i apoderament a la dona dins el món de l'agricultura, la ramaderia i la pesca.
43. Afavorir l'associacionisme del sector pesquer i la cooperació de les confraries. Ajudar a revaloritzar els productes de la mar com a producte local i de qualitat.
44. Consensuar amb el Govern de les Illes Balears els projectes corresponents a l'illa de Menorca que aquest presenti cada any a la Comissió d'Impuls del Turisme Sostenible.
45. Obrir la cova de s'Aigua (Cala Blanca) al públic i estudiar la viabilitat tècnica i econòmica d'obrir la de na Megaré.
46. Executar el Pla Director de Rehabilitació del Llatzeret perquè sigui un model de gestió sostenible. Impulsar el Centre d'Interpretació del Llatzeret i les activitats formatives i científiques a l'illa.
47. Cercar una ubicació definitiva per a la Fundació Foment de Turisme de Menorca a fi que les seves tasques es puguin desenvolupar amb eficiència, amb unes condicions laborals adequades i amb una millora de l'atenció a la ciutadania.

48. Continuar diversificant el producte turístic de Menorca i allargar la temporada mitjançant altres activitats turístiques: gastronomia, turisme astronòmic, salut, esports, etc.
49. Continuar la revisió del PTI, a fi de consensuar el procediment de debat i participació, així com un calendari per a la seva aprovació inicial.
50. Continuar amb el procés d'aprovació del Pla Director Sectorial d'Equipaments Comercials de Menorca aprovat inicialment tenint presents les al·legacions presentades i a partir del màxim consens amb els ajuntaments, a fi d'aconseguir un model de comerç de proximitat que garanteixi la sostenibilitat urbana i territorial.
51. Impulsar la redacció del Pla Insular de Costes.
52. Fer les gestions oportunes perquè s'aprovi definitivament l'addenda al conveni de carreteres entre el Govern de l'Estat i el Consell Insular de Menorca, a fi d'assegurar el finançament necessari per executar les obres pendents.
53. Decidir i executar de forma prioritària i amb la màxima celeritat possible la solució que s'ha de donar als ponts de l'Argentina i Rafal Rubí garantint la protecció del paisatge i la seguretat viària i jurídica, i executar la resta del tram Alaior-Maó.
54. Dur a terme els tràmits necessaris per executar el tram Ferreries-Alaior: redacció del projecte, licitació i execució.
55. Finalitzar l'elaboració del Catàleg de camins públics de Menorca, donar suport als ajuntaments perquè aprovin els inventaris municipals, i desplegar la Llei de camins de Mallorca i Menorca, en especial amb l'elaboració i aprovació del Pla Director Sectorial de Camins de Menorca que preveu la llei, que ha d'incloure un programa d'actuacions consensuat amb els ajuntaments.

56. Constituir formalment la Comissió de Camins, que s'ha reunit periòdicament durant el mandat anterior, i ampliar-la al Camí de Cavalls, amb la participació de les entitats implicades i amb l'objectiu d'avançar en la seva gestió de manera coordinada i integral.
57. Elaborar el Pla d'Usos del Camí d'en Kane.
58. Dotar de mitjans tècnics i humans la gestió del Camí de Cavalls i establir un sistema de coordinació de tots els departaments del Consell implicats en la seva gestió.
59. Potenciar el transport públic desenvolupant els avantprojectes de servei ja aprovats inicialment i incrementant-ne les línies i les freqüències. Mantenir els compromisos de desenvolupament del Sistema Tarifari Integrat. Promoure polítiques de mobilitat encaminades a la fluïdesa i la seguretat viàries, a la preservació i millora dels camins, a la recuperació dels camins que siguin de titularitat pública, a la creació d'una xarxa de vehicles no motoritzats, al foment de sistemes elèctrics de transport particular i col·lectiu, i al foment d'iniciatives com el cotxe compartit o el cotxe multiusuari. Treballar per implantar la gratuïtat en el transport públic per a usuaris menors de divuit anys i col·lectius d'especial necessitat.
60. Reivindicar, conjuntament amb el Govern de les Illes Balears, l'establiment d'una OSP per a la ruta Menorca-Barcelona de manera prioritària davant la declaració de servei públic d'altres rutes amb origen i destinació a les Illes Balears.
61. Demanar a AENA i al Govern de l'Estat que prevegin la creació d'un comitè de coordinació aeroportuària de Menorca, com ja tenen els aeroports d'Eivissa i Palma, amb totes les competències

i amb la participació de les institucions públiques i els agents econòmics i socials de Menorca.

62. Treballar per reforçar el Comitè de Rutes de l'Aeroport de Menorca i revisar la normativa per tal que tingui més competències i capacitat de decisió, amb l'objectiu que respongui de manera preferent als drets i interessos de la ciutadania de Menorca.
63. Estudiar amb l'Estat la viabilitat de la desqualificació total o parcial del port de Maó com a port d'interès general de l'Estat, per tal que pugui ser transferit (totalment o parcialment) al Govern de les Illes Balears amb l'objectiu de realitzar una gestió unificada i coherent de la política portuària a Menorca. Al mateix temps, demanar al Govern de les Illes Balears que introdueixi fórmules de representació de les administracions insulars en la gestió dels ports de Menorca.
64. Treballar conjuntament amb el Govern de les Illes Balears perquè el transport marítim de mercaderies tingui un tractament especial en el Règim Especial de les Illes Balears, que inclogui compensacions que contrarestin els costos de la doble insularitat i facin competitiu els productes elaborats a Menorca, i perquè el transport del vehicle propi sigui considerat com una part del mateix bitllet, amb el benefici del descompte de resident.
65. Realitzar una auditoria dels processos administratius a fi d'alleugerir la burocràcia, agilitar el funcionament de l'Administració insular, i reduir els terminis d'espera dels tràmits i de pagament als proveïdors, als serveis contractats i als beneficiaris d'ajudes.
66. Promoure, en el marc de l'Agència Menorca Reserva de Biosfera, els projectes necessaris, amb dotació humana i tècnica suficient,

a fi d'incrementar la capacitat del Consell Insular de Menorca de participar en xarxes estatals i internacionals de cooperació intergovernamental i millorar la captació de recursos externs procedents de convocatòries estatals i europees, programes de partenariat, associacions i plataformes institucionals.

67. Establir criteris de relació amb el Govern de les Illes Balears per tal de coordinar les agendes institucionals i polítiques d'ambdues administracions en l'àmbit de l'illa.
68. Revisar el Reglament de participació ciutadana, implementar la Llei de consultes populars per a assumptes de transcendència municipal, ampliar l'abast dels pressupostos participatius i mantenir-ne la convocatòria anual.
69. Aplicar el Codi de bon govern com a forma de lluitar contra la corrupció i treballar per una veritable regeneració democràtica.
70. Exigir un finançament just del Consell Insular de Menorca per poder desenvolupar les seves competències amb eficiència i donar resposta a les necessitats dels ciutadans. Exigir la derogació de la Llei orgànica d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera de les administracions locals.
71. Avançar cap a una societat cada vegada més feminista, cohesionada i inclusiva, amb igualtat de tracte i respectuosa amb la diversitat. Un cop assumides les competències en matèria d'igualtat i LGTBI, treballar per tal de prevenir i combatre la violència contra les dones i per millorar l'assistència integral que se'ls proporciona des de les institucions, tant a elles com als seus fills i filles. Crear el Servei d'Atenció a la Diversitat LGTBI amb serveis assistencials i de suport dirigits a totes les persones del col·lectiu, especialment a les persones transgènere i a totes les que hagin patit o pateixen qualsevol mena de discriminació o

violència per raó de la seva orientació sexual, identitat o expressió de gènere, amb especial cura i atenció als menors i a les seves famílies.

72. Col·laborar amb el Govern i els ajuntaments en la identificació d'habitatges desocupats de grans tenidors a fi de garantir-ne la mobilització i agilitar-ne la cessió per al lloguer social, destinant-ne la meitat als joves i amb el compromís de facilitar la tramitació de les cèdules d'habitabilitat quan sigui necessari.
73. Estudiar la viabilitat de recuperar els serveis públics que hagin estat privatitzats, com el manteniment d'infraestructures públiques, el subministrament d'aigua i d'electricitat o el transport. Treballar per tenir uns serveis públics de qualitat amb gestió directa. Impulsar consensos amb els ajuntaments per mancomunar serveis, unificar processos com el de la recaptació de taxes i tributs, els preus públics i el personal municipal. Col·laborar amb la resta d'administracions a fi de garantir una dotació mínima dels subministraments bàsics diaris per a les persones que es troben en situació de vulnerabilitat o d'impagament no voluntari.
74. Crear un pla de retorn de talent menorquí i aplicar polítiques efectives per afavorir el retorn de les menorquines i els menorquins (especialment els joves) que per motius de feina viuen fora de Menorca, tant a l'estranger com la resta del territori espanyol. Aquest pla ha d'incloure les mesures necessàries per fer possible aquest retorn: infraestructures, habitatge, formació, incentius fiscals, ajuts al trasllat i ajuts per iniciar l'activitat.
75. Complir les directives europees quant a ràtios de personal a l'Administració per tal de garantir l'eficiència dels serveis públics i consolidar els llocs de feina del Consell Insular. Estudiar la viabilitat jurídica i tècnica de reduir la jornada a trenta-quatre

hores. Establir les competències específiques per als llocs de feina de l'Administració. Treballar per eliminar les subcontractacions dels serveis públics. Garantir l'eficiència i el desenvolupament dels serveis públics eliminant les subcontractes i assegurant feina estable i de qualitat.

76. Agilitar els procediments administratius a fi que la seva tramitació sigui més accessible, eficaç i eficient. Impulsar la creació d'un sistema de finestreta única insular amb la participació del Consell i els ajuntaments.
77. Promoure la coordinació i col·laboració política i institucional amb els ajuntaments i instar a la consecució de la màxima capacitat de decisió i competencial del Consell davant la resta d'administracions, a través de l'impuls d'una nova llei de finançament dels consells i una nova llei de consells insulars, amb l'objectiu d'assolir la necessària capacitat d'autogovern de l'illa de Menorca i amb el finançament suficient per fer possible la qualitat màxima dels serveis i les polítiques insulars.

Menorca, 5 de juliol de 2019

Susana I. Mora Humbert

Maite Salord Ripoll

Cristina Gómez Estévez